

ORGANIZATORKA SREČANJA PRIHODNJE LETO BO SLOVENIJA

ZASEDANJE IKAR 1992

PAVLE ŠEGULA

Letošnje, 44. zasedanje delovnih komisij in delegatov Mednarodne komisije za reševanje v gorah (IKAR) je bilo od 21. do 25. oktobra v Bischofsbergu pri Windischgarstnu v Zgornji Avstriji. Kraj slovi po romantični legi, vendar časa in priložnosti za turistične užitke ni bilo. Dela je bilo čez glavo, dež in sneg pa sta poskrbela, da udeležencev ni vleklo v mokro naravo, kjer so prireditelji komaj našli priložnost za programsko močno okrnjen nastop krajevnih gorskih reševalcev.

Z organizacijskega vidika je bil za Slovenijo in številne druge udeležence posebej zanimiv sprejem novih članov na občnem zboru letošnjega 24. oktobra, medtem ko je bistveni, strokovni del zasedanja kot ponavadi potekal v podkomisijah, ki so o njem na kratko poročale na skupnem sestanku.

SPREJEM NOVIH ČLANIC IKAR

Razpad nekdanje Jugoslavije, predvidena razdelitev ČSSR in spremembe v Romuniji so tudi v IKAR zahtevale ustrezne spremembe.

Predsedstvo je letos obravnavalo vloge gorskih reševalnih služb Slovenije, Hrvaške in Češke ter ustna predloga Slovaške in Romunije za sprejem v članstvo. Pokazalo se je, da strokovnih ovir ni; pri nekaterih je sprejem odvisen le še od mednarodnega priznanja matičnih držav oziroma od uradnega pisnega zahtevka prizadetih.

Prva je bila na vrsti Slovenija. Predsednik **Martin Schori** je predlog utemeljil z naslednjimi besedami:

»GRS pri PZS je kot ustanovni član v IKAR že od leta 1955, slovenski reševalci so v njej od vsega začetka zastopali interese dokaj različnih GRS drugih jugoslovanskih republik in pokrajin. Po političnih spremembah in zlasti po priznanju samostojnosti Republike Slovenije lahko GRS pri PZS predstavlja samo svojo državo. Gospod **Danilo Škerbinek** je za sprejem GRS v IKAR zaprosil 15. marca 1992. Vloga je utemeljena, zato predlagam, da dosedanjo delegacijo GRS Jugoslavije prekvalificiramo in sprejmemo kot predstavnico GRS Republike Slovenije.«

Delegati so predlog soglasno sprejeli, nakar je Danilo Škerbinek na kratko predstavil GRS pri PZS, prikazal njeno organiziranost, dosedanjo in sedanjo vlogo v IKAR in delo sploh ter se delegatom zahvalil za izkazano zaupanje.

Sledilo je priznanje GSS PSH, ki sta jo zastopa-

la gg. **Aleraj** in **Mesaric**. GSS bi s prenehanjem članstva Jugoslavije in z osamosvojitvijo GRS pri PZS formalno ostala brez stika z IKAR. Predsedstvo IKAR meni, da za sprejem ni zaprek in se je v tem smislu na seji 23. 10. 1992 odločilo, da zboru predlaga sprejem GSS (Gorske službe spasavanja).

Delegati so predlog soglasno potrdili, nakar se je za izkazano zaupanje v imenu hrvaške delegacije zahvalil **dr. B. Aleraj**, ki je na kratko predstavil GSS in PSH.

Podobno so delegati odobrili tudi sprejem GRS Češke in GRS Slovaške, ki ju je g. Schori uvodoma predstavil z besedami, da »gre za tovariše, ki kot enotna delegacija ČSSR že delajo in dolga leta aktivno sodelujejo z IKAR«. Članstvo prične veljati z dnem mednarodnega priznanja njihovih držav.

Kot zadnja je bila na vrsti GRS Romunije - Salvamont, ki že dolga leta tesno sodeluje z avstrijsko GRS. Načelnik zadržkov za sprejem ni, zato naj Salvamont do naslednjega zasedanja IKAR opravi potrebne formalnosti in pisno zaprosi za sprejem, dotlej pa lahko kot opazovalec sodeluje v njenih dejavnostih.

IKAR je črtal Jugoslavijo

Mednarodna komisija za reševanje v gorah IKAR ali CISA je v dveh dneh dela v podkomisijah za klasično reševanje, letalsko reševanje, v zdravniški podkomisiji, za reševalno tehniko in opremo ter za plazove določila najustreznejše ukrepe za učinkovito reševanje v gorah v prihodnje. Tretji dan so avstrijski reševalci zaradi slabega vremena prikazali samo majhen letalski del svojega reševalnega dela, zasedala pa je tudi delegatska skupščina IKAR, ki je obravnavala predsednikovo poročilo, stanje financ, sprejela skupno poročilo podkomisij, izglasovala spremembe v članstvu ter določila kraj in čas zasedanja IKAR v letu 1993.

Slovenska delegacija v sestavi **D. Škerbinek**, **M. Salberger**, **T. Ažman**, **F. Mulej**, **F. Zupane**, **M. Kotovič**, **B. Vengust** in **P. Šegula** je nestrpno pričakala točko, v kateri naj bi delegati članic IKAR odločali o prihodnjem statusu slovenske GRS, in malo manj neučakano, kje bo zasedanje IKAR prihodnje leto.

Slovensko zastopstvo GRS je že ob prihodu v Windischgarsten imelo jasno stališče, ki ga bo zagovarjalo v dveh točkah: 1. Zaradi

UTRINKI S PLENARNEGA ZASEDANJA PODKOMISIJI IKAR

Podkomisija za tehniko reševanje in opremo (KTR) je dobila novega predsednika, odličnega praktika nemške GRS **dr. Karla Goetzfrieda**, ki mu bo kot tehnični pomočnik sekundiral slovit vodja švicarske gorske reševalne službe v Zermattu **Bruno Jelk**. Podatkov o delu je bilo mnogo, omejujem se le na nekatere.

Planinsko radijsko omrežje za klic v sili (PROKS) na frekvenci 434.475 MHz, o katerem smo tudi v PV mnogo pisali, ni več aktualno. IKAR je svojo nalogo opravila in se bo v prihodnje omejila samo na ozaveščanje in skrb za koristi alpinistov. Rešitev naj bi bile javne radijske ptt zveze.

Štirideset odstotkov vseh nesreč v gorah gre na škodo planincev - popotnikov, zato je nujna ločena statistična obdelava teh nesreč z namenom, da uvedemo učinkovitejše preventivne ukrepe za preprečevanje nesreč med planinsko popotniško srenjo.

KTR se bo v letošnji zimi posebno prizadevno posvetila problematiki reševanja v zimskih razmerah.

Podkomisija za plazove (KSP) z zadovoljstvom ugotavlja, da se je število smrtnih žrtev v deželah IKAR v zimi 1991/1992 občutno zmanjšalo. Po nepopolnih podatkih jih je bilo 117, med njimi 61 na ožjem območju Alp.

osamosvojitve Slovenije slovenska GRS ne bo več zastopnik za Jugoslavijo, ampak le za svojo državo; 2. GRS pri PZS je bila na ustanovnem sestanku IKAR v Boznu leta 1955 in je takrat prevzela obveznost, da bo zastopala vse republiške GRS, ki so se ali se še bodo organizirale na ozemlju Jugoslavije. Zato GRS Slovenije predlaga delegatski skupščini članic, da se naši GRS prizna neprekinjeno članstvo v IKAR vse od njene začetka leta 1955 dalje.

Ta dva predloga sta bila podlaga za pogovor D. Škerbineka in B. Vengusta s predsednikom IKAR **Martinom Schorjem** in sekretarjem **Hanspetrom Vengerjem**. M. Schori je najine razlage in utemeljitve v daljšem pogovoru v celoti sprejel in obljubil, da jih bo zagovarjal na predsedstvu IKAR. Nazadnje naju je še vprašal, kakšno stališče ima slovenska GRS do sprejema hrvaške GRS v IKAR. Pohvalila sva hrvaško organizacijo, ki je zrasla na slovenskih reševalnih izkušnjah in z njeno pomočjo ter izpolnjuje pogoje za članstvo v IKAR.

Pod točko 7 (sprejem novih članov) je predsedujoči M. Schori z daljšim priporočilom predlagal delegatom članic IKAR, da sprejmejo slovensko GRS kot starega in novega

Razmeroma majhnemu številu žrtev so zagotovo v večji meri botrovale ugodne vremenske in snežne razmere kot pa dosledno izvajanje preventivnih ukrepov. Največ je bilo med žrtvami plazov turnih smučarjev (69) in alpinistov (20), preseneča majhno število žrtev med smučarji zunaj urejenih smučišč (13).

Med hujše nesreče sodi smrt 9 vojakov španske vojske spomladi 1992.

Omenjeni so bili še Evropska poletna univerza o naravnih nesrečah v Chamonixu, pa nova, 3. izvedba še vedno nepopolnega švedskega radarskega odmevnika tipa RECCO, primerne za organizirano reševanje, ter nahrbtnik francoske gorske žandarmerije z najnujnejšo opremo za načrtno delo reševalcev na plazu.

O preventivi, ki je in bo alfa in omega varstva pred plazovi, je KSP že septembra izvedla pisno anketo, delegati so opisali številne, v deželah IKAR uporabljene prijeme. Vtem okviru je KSP predložila plenarni seji novo resolucijo, v kateri službam za sneg in plazove po Evropi ponovno predlaga poenotenje skale za stopnjo nevarnosti plazov.

Pozornost zaslužijo izsledki južnotirolskih raziskav o verjetnosti preživetja v plazu, ki za obdobje tik po nesreči pomenijo bistveno večje možnosti. Sicer nepoškodovane žrtve plazu imajo v prvih 15 minutah po zasutju kar 93 odstotkov možnosti, da ostanejo žive, če so seveda njihovi sopotniki - laični reševalci pri-

člana, ki naj zastopa novo slovensko državo. To je utemeljil tako lepo, da niti mi ne bi mogli bolje. Toda vseeno je bilo zelo modro, da je načelnik D. Škerbinek razložil, kaj se je v Jugoslaviji lani in letos zgodilo ter da ta država ne obstaja več. Slovenija gre odločno v parlamentarno demokracijo, je dejal in povedal, kolikšna je nova država in koliko je njenih prebivalcev, ki so ljubitelji gora, med njimi pa so tudi najboljši alpinisti sveta. GRS je letos praznovala 80 let svojega delovanja; ima dobro organizacijo in odlično sodeluje z vsemi GRS sosednjih držav. V naši državi, je dejal, je v vseh njenih delih varno in mirno; zato predlagamo, da ob 100-letnici organiziranega slovenskega planinstva počastimo ta jubilej tudi z delegatskim zasedanjem članic IKAR v Sloveniji, v Kranjski Gori.

Delegati so nagovor sprejeli z aklamacijo in nato še soglasno potrdili predsednikov predlog.

Pod točko 8 so delegati članic soglasno sprejeli predlog, da bo prihodnje zasedanje IKAR zadnji teden v septembru ali prvi teden v oktobru 1993 v Kranjski Gori.

merno opremljeni in sposobni, da jih v tem času najdejo in rešijo iz snega. Možnosti organiziranih reševalcev so zaradi problemov z obveščanjem in zamudnega dostopa na kraj nesreče bistveno manjše, saj v tako kratkem času praviloma ne dobe niti obvestila o nesreči.

Podkomisija za letalsko reševanje (KLR) je (podobno kot KTR) zaradi odstopa predsednika morala dobiti novo vodstvo.

V preteklem letu se je KLR veliko ukvarjala s predlogi o lastnostih helikopterja za reševanje v gorah in bila v ta namen sproti v stiku s proizvajalci.

Poročevalec je omenil nove pripomočke in potrebe za orientacijo v prostoru v pilotski kabini in frekvenco za sporazumevanje helikopterja z neposrednim zaledjem.

Pomanjkljiva prostorska dokumentacija (karte) je lahko usodna za helikopter in reševalce. Zaradi kabla, ki ni označen na karti, so avstrijski letalci-reševalci doživeli nesrečo in ob podpori vseh članov IKAR zahtevajo dopolnilo zakonskih določil za označevanje nadzemnih vodov.

Zdravniška podkomisija (ZK) je med drugim pripravila navodila za priročne lekarne v planin-

skih postojankah, napotke za blažitev bolečin in predpise o nujnih ukrepih v gorah na evropski ravni. Na njenem dnevnem redu je bila tudi že omenjena študija o preživetju v plazju.

V prihodnjem obdobju bodo na dnevnem redu vprašanja intubacije in novih opornic, obeta se tudi 13. srečanje zdravnikov GRS v Innsbrucku, ki bo posvečeno kirurškim posegom zdravnika GRS na terenu.

ORGANIZATORJI 45. ZASEDANJA IKAR

Slovenija je doslej že pripravila troje rednih zasedanj IKAR: leta 1962 na Vršiču, leta 1971 na Bledu in leta 1981 v Bovcu. Organizirala je tudi sejo podkomisije za plazove na Voglu leta 1965 in Konferenco o nesrečah v plazovih na Bledu leta 1971, v sodelovanju s Koordinacijsko komisijo GRS nekdanje Jugoslavije pa tudi srečanje na Jahorini leta 1977. Spričo svoje letošnje 80-letnice in 100-letnice, ki jo bo v letu 1993 slavila PZS, je slovenska delegacija predlagala IKAR, naj svoje zasedanje in letu 1993 izvede na Gorenjskem, kar so delegati sprejeli soglasno in z odobravanjem.

ZRAČNI PROMET IN GORSKI SVET

ŠKODLJIVI VPLIVI IZ ZRAKA

IGOR MAHER

Gorski svet je podvržen mnogim človekovim dejavnostim, ki pa glede na obseg povzročajo tudi neprijetnosti, predvsem s stališča varovanja okolja. Vse bolj negativno vlogo na žalost dobi tudi zračni promet. Čeprav je trenutno najbolj izpostavljen problem helikopterskega prometa, pa ne smemo pozabiti drugih oblik tako imenovane male aviacije, ki se pojavljajo v naših gorah. Poleg helikopterjev so to še majhna (športna in šolska) motorna letala, jadralna letala, ultra lahka letala (ULL), letalski modeli, padala, jadralna padala, zmaji, motorni zmaji in baloni. Glede na način vplivanja na okolje jih lahko razdelimo v dve skupini. V prvi so padala, zmaji in baloni, torej sredstva brez motorja. Njihov vpliv se kaže predvsem kot motnja za živalski svet ob nenadnem pojavu. Druga skupina pa so zračna plovila z motornim pogonom (letala, helikopteri, modeli, motorni zmaji), katerih negativni vpliv na okolje se še poveča zaradi delovanja hrupa, ki ga povzroča delovanje motorjev. Poleg tega delovanje motorjev pomeni tudi onesnaževanje zraka, kar pa je v celoti gledano večinoma zanemarljivo.

Omejil se bom predvsem na motorna zračna plovila. To pa še ne pomeni, da vpliv (jadralnih) padalcev in zmajarjev lahko zanemarimo, kajti

takšno letenje postaja vse bolj množičen pojav. Število pilotov jadralnih padal in zmajev je v Alpah ocenjeno na dobrih sto tisoč, skupno število poletov pa že presega 3,5 milijona letno. Z množičnostjo pa narašča tudi verjetnost negativnih vplivov v občutljivih gorskih ekosistemih. Posledice take športne dejavnosti na okolje so še nepopolno preučene. Zdaj pripravljajo dva projekta (enega pri etološki postaji Univerze Hasli v Bernu, drugega pri Društvu za biologijo divjadi v Munchnu), katerih prve rezultate lahko pričakujemo leta 1993. Jasno pa je že zdaj, da za živali nenaden pojav takega letalca predstavlja močno stresno situacijo. Na ta način so neredko ogroženi še zadnji zaščiteni in do sedaj nedotaknjeni predeli.

SVOBODA NA RAČUN DRUGIH

Motorni, predvsem helikopterski promet tudi v gorskem svetu dobiva vse večji obseg. Vse več je taksi poletov, montažnih del, transportov materiala. Močno se povečuje število poletov za potrebe športa, rekreacije in turizma, kjer ne gre samo za neposreden prevoz ljudi, temveč tudi za povečano oskrbo visokogorskih postojank in vse večje potrebe po reševanju ponesrečenih. Tudi uporaba helikopterja za prevoz smučarjev (heliski, helismuk) dobiva vse večji